

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZS-DOBOKAMEGYEI NÉPTANÍTÓK EGYLETE.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KOZMA JÓZSEF ÉS SZABÓ ENDRE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 kral számítottak.

E közlöny beltartalmát illető a szerkesztőhöz (lakik a belső-középutczában 31. sz. a.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklám-cziók pedig — Gazi József egyleti pénztárnok czimén — a kiadó hivatalba (kurta szappanuteza 15. sz. a.) küldendők.

Sikert az új tanévben!

Egy évvel ismét többet számít tanügyünk története, egy tanév ismét elmúlt, s fáradalmaink kipihenése után, ma már egy újuak küszöbén állunk. Midőn ez alkalomból egyfelől üdv-kívánatunkat küldjük a „Családi és Iskola“ t. olvasóinak, egyszersmind az égtől sikert kérünk működésünkre, haladást törekvéseinkben.

Amde a haladás, a multhoz viszonyítva, mindég egészségesebb állapotot tételez fel a jelenben. Ennek valósíthatására vagy új eszközök feltalálására kell törekednünk, kitűzött célunk elérhetése érdekében; vagy pedig a már a multban alkalmasoknak bizonyultak tökélyesítésére s biztosabb és helyesebb használatára kell fordítanunk figyelmünket. Korszerű lesz tehát, most, a midőn egy kezdet kezdetén állunk, ismét körültekintenünk és tisztáznunk a célt, a mely felé mind a szülőknek, mind a tanítóknak törekvéstüket irányozniok kell, hogy nevelő és oktatói feladatuknak annál hivebben megfelelhessenek.

E cél valósíthatásának, a nevelés tökéletesebbé tételének pedig „sine qua non“-ja: egyfelől a családnak oda-adó segédkezése az iskola munkájának megkönnyítésére; másfelől az iskola nevelő-oktatói törekvésének oly irányzata, mely szerint az iskola legyen előkészítő műhelye az életnek. És e szerint a család feladata leend: úgy tekinteni magát, mint az iskola kiegészítőjét; az iskoláé pedig: úgy működni, hogy ő csak egy felsőbb egésznek, az életnek, előkészítő osztálya; s így mint résznek a nagy egész céljának valósíthatása lebegjen szeme előtt.

Vajha e sokat hangoztatott elvet ne csak megérteni, de átérezni és valósíthatni is törekednénk; vajha ez új évvel e három tényezőnek, — a családnak, az iskolának és az életnek, melynek együtthatásából s összhangzatos működéséből lehet az ember csak azzá, a mivé lennie kell — ölelkezése lenne sokkal szilárdabb, sokkal melegebb, mint valaha. Vajha,

vajha, mert így meg lenne a siker az új esztendőben!

Lapunk eddigi rövid pályálya dacára is többször és tüzetesen foglalkozott e kérdéssel, és méltán, mert annak nagy horderejü fontossága nagyon is kívánatosá teszi, hogy ez ügy minél több oldalról vitattassék meg. Ugyanis feladatunk megoldása érdekében mindnyájunknak, a kik az emberképzés nehéz művén dolgozunk, teendőink öntudatával kellene bírunk; pedig, valljuk meg, oly nagy még a bizonytalanság, oly nagy még a tervszerűtlenség egyik mint másik részről, hogy vajmi gyakran keresztezi a család az iskola intézkedését és megfordítja.

Már Pestalozzi is kimondta azon telyesleg nem légebe épített nagy elvet, hogy „némi nevelést még a bölcsőben fekvő gyermeknek is kellene adni.“ S ha most elfogadjuk e tétel helyességét, a mint el is kell fogadnunk, ha csak nem akarjuk kétségbe vonni ama bizonyításon felül álló tény, mely szerint az emberi tehetségek működése már a csecsemőben megkezdődik, s így azok fejlesztési kezdőpontja ott — a bölcsőben — van; ha azt elfogadjuk s ha ezt elismerjük: így már e ténnyel rá van mutatva azon nagy terrenumra az emberi lélekben, a melynek betöltésére s megnépesítésére épen a család öntudatos gyámolításának, öntudatos eljárásának jutott a legkiválóbb szerep. És milyen előkészület után alakul napjainkban még a legtöbb család e legfontosabb kötelessége betöltésére?! . . . Öntudatos nevelés helyett a pillanat rohama, a régi slendriánnak majmoló utánzása képezi még napjainkban is a legtöbb család nevelő tagjai működésének rugóját. A csecsemőből így aztán lassacsán gyermek lesz, s midőn elérte a 6—7 éves kort, átadják a legközelebb talált iskolának, hogy az aztán csináljon embert belőle.

Nem akarunk e szomorú való szemlélésébe mélyebben belebocsátkozni, mert tudjuk, hogy ez állapot nem épen közvetlen a mi hibánk; s arról is meg vagyunk győződve, a mit Spencer Herbert oly szépen mond, hogy „a nevelési rendszerek, miként a

politikai alkotmányok, nem készülnek, hanem nőnek, s a rövid időszak alatti növekvés csaknem észrevehetetlen." S minthogy, legalább ez alkalommal, nem is szándékunk a bölcső és iskola közti pálya vizsgálása: lássuk mi teendője van a családnak az iskolával szemben.

Az iskola annak a magas feladatának, hogy a növendéket mind arra, a mire egykor a családi, polgári és társadalmi életben szüksége lesz, előkészítse, még csak alapját se tudja soha megvetni, ha működésében a család is nem segédkezik neki, vagy ha őt ebben épen gátolja. A mai kor egy valódi embertől már annyit kíván, hogy annak csak az alapja megvetéséhez szükséges anyaga beszerzéséhez is a család és iskola folytonos összhangzatos működése szükséges. „Általános műveltség és szilárd jellem:“ ez az a követelmény, a mit már az iskola porát alig lerázott ifjútól is kívánunk. És mit tesz az iskola, hogy e közhajnak megfelelhessen? . . . Ugy gondolkoztván, hogy az ő rúfája az általános műveltséghez szükségesek beadása, tanít rohammal, gőzerővel; úgy, mintha az emberi élet 18 évi életkorral végződne, nem gondolván meg, hogy az egész emberhez nem csak egy csomó beerőszakolt, és így mulékony ismeret kívántatik, hanem igen és főképp nemes szív, tiszta lélek és erős akarat. Minthogy pedig így az ember erkölcsi oldalára legfeljebb annyi gond leendő fordítva, hogy egy-egy fekélyes kiálló hajfást, mely az összeségnek előnyomulását akadályozná, jól — rosszul lemessünk; a család pedig, a mint az, fájdalom, legtöbb esetben van, e nemű gondjait egészen az iskola vállaira rakosgatta: igen természetes, hogy az eredmény is olyan lehet, a milyen valóban. De ez így nem jól van, és azon legyünk, hogy ez így soká ne maradjon.

Ezért én a nevelés munkájában is a munkafelosztás elvét ohajtanám mielőbb érvényre emelkedve látni. Ha egy családapa szükségesnek látja, hogy néha istállóba betekintsen, hogy meggyőződjék, ha valjon sertései jól hiznak-e, vagy kedvenc csikójától nem vonja-e meg kocsisa a kiutalt zabot; úgy ne tartsa méltóságán alólinak gyermekei neveléséből is kissé több lelkiismeretet csinálni. Ha dicső tanterveink már úgy gondoskodtak, hogy az iskola akarva, nem akarva is inkább oktató, mint nevelő intézet legyen; pótolja ki e hiányt a család és legyen ifju tagjainak maga a nevelője. Hiszen egy kis akarattal mily sokat tehet ő e teren!

Egy családban egyre-másra alig van két gyermek, míg egy iskolában mennyivel azoknak a száma. E mellett e kevés szám még hosszabb ideig is van ugyanazon szülő gondozó tekintete előtt, s így lehetőbb is itt a gyermek jellemirányát, fejlődő indulatait, hajlamait születésük percétől tanulmányozni, azoknak a helyes irányt megadni, a nemes érzelmeket a lélekben ápolni, a ve-

szélyeseket még csirájokban elfojtani, mint a mily sikerrel teheti mind ezt egy közintézet, a melynek annyi különböző individuummal és oly szaggatott időben van dolga. Es csak ha a család fáradságot vett magának e tetyességgel nem csekélységekkel bajlódni, csak akkor állhat be az iskolára a lehetőség, hogy ő is kifejtse hatását ez irányban is, s így lehetővé tétessék az egész ember képzése.

Mindenesetre első és legfőbb áldozat egy jobb kor reményére a nagyobb érdeklődés a szülők részéről s mily jó alkalom nyílik erre most, a midőn már küszöbön a tanév megkezdése. Alig van tain-tézet, mely e körülménynek hirüladásához ne csatolná felhívásában ezt: „kéretnek a t. szülők gyermekeik beiratásakor személyesen megjelenni.“ Ime mily kevés áldozatot kérünk, és mégis mily kevesen hozzák meg ezt is! Száz lényegtelen aktusnál ott kell lennünk, de arra, hogy egy évben bár egyszer találkozzunk gyermekeink vezetőivel, arra nincs időnk. Nevetséges lenne, ha nem volna szomorú való!

De tán másképp lesz ezután?! Belátják már talán a szülők is, hogy egy ily találkozás munkatársakkal szükséges. Szükséges, és pedig nem csak azért, hogy akkor bemondják nekik, miszerint Péter 60-ban született, Jánoska meg 65-ben; hanem, mert kötelességük ez embereknek kezökbe adni azt a kulcsot, a mit maguk is csak számos évek során találhattak fel, legdrágább kincsük, gyermekeik lelke titkaihoz, — hogy így, a kik segédkezni vannak hivatva a nevelés munkájában, kellőleg tájékozva legyenek azon érzelmek helyes egyensúlyát fentartani, vagy esetleg azt helyreállítani növendékeikben, a miktől függ az erkölcsi ember létele. Ha a család ennyi áldozatot nem tagadna meg; ha minden szülő elengedhetetlen kötelességének tartaná bár csak ényyiben is segédkezni az iskolának: akkor bizony ez is nem csak oktatói, de nevelői feladatának is inkább megfelelhette.

Nagyon sok útja és módja van még a család és iskola egymásközti érintkezésének s annak, hogy e két tényező egymást kölcsönösen támogassa; de én a szülőkkel szemben most még csak egyről szólhatok: az évi vizsgálatokról.

A nyilvános vizsgálatok, legalább mai látványos alakjokban, a legtöbb padagogus által elítéltettek, és mégis oly nagy a szülőknek e régi gyakorlat mellett ohaja, hogy az iskola kénytelen azt továbbra is fenntartani. Pedig ez nem csekély áldozat. Ismeretes a szakférfiak előtt, mennyi drága idő s mily sok fáradság áldozatába kerül a szülők ezen ohájának eleget tenni, hogy a növendékek, — minthogy gondolkozásra a közvizsgálaton a kimértség miatt idő sincs — a feleletekben a kívánt készséget s ügyességet elsajátítsák. De mind e mellett is háromolhatna ebből az iskolára egy haszon, a mely

egész munkáját, legalább közvetve, megkönnyítné, ha a szülőknek a vizsgálatokhoz kötött és részokról annyit hangoztatott az a vágya, hogy gyermekeiket egy évben legalább ilyenkor kihallgathassák s azok haladásáról maguknak biztos meggyőződést szerezhesenek, nem maradna pusztán csak vágy, hanem valóban valósulást is nyerne. De minthogy e tekintetben is ugyanazon hidegség, közöny és részvétlenség jellemzi a legtöbb családot: az iskolának, mert többnyire itt is magára hagyatják, a vizsgálatra való előkészület megtételének áldozata után, nincs egyéb jutalma, mint egy újabb veszteség érzete előre haladásában! Ne így legyen ez, ha már e rendszernek kell hódolnunk, tisztelt szülők, ezután! Ne; mert nem megvetendő a jutalom, mely e csekély fáradságot koronázná. Ha a gyermek már az év elején tudja, hogy majd a számonkérés napján bírása lesz az is, a kitől neki legkedvesebb a jutalom s legfájóbb a büntetés: akkor e tudat sokszorozni fogja az ő munka-kezdését, új ingert ad annak erejének, s míg így esmeretköre állandóbb leendő, mert kedvvel szélesíté azt: e szent eszmével való foglalkozás szívét, lelkét is nemesíteni fogja. S ha így az iskola munkája is könnyítve van; a siker is biztosabb lesz s ebben van a legdrágább jutalom.

De legyen elég ez úttal nevelő s oktató működésünk sikerének első feltételéről, a család és iskola szorosabb barátságáról. Hogy már is hosszú cikünk felettébb terjedelmes ne legyen, szóljunk most már a második feltételről, a melytől munkánk sikere függ.

Hogy az iskola a maga munkájával egy egész embernek vethesse meg alapját, ahoz még nem elég a családdal való harmoniája. Neki, mint az életpályán közép helyen álló tényezőnek, nemcsak lefelé, nemcsak a család békés, de szűk köre felé kell tekintenie, hanem működésében főképp az élet kívánalmait is figyelmére kell méltatnia. És e tekintetben a felelősség aztán csakugyan minket terhel, tanítókat, mert a munka ez oldalának megoldása egészen a mi tapintatunktól, a mi szakavatottságunktól függ. „Az életnek tanítottunk-e?“. . . ez minden működésünknek criteriuma, s ez a tanítás sikerének, hogy ismét úgy mondjam: sine qua non-ja. Mivel pedig ennek annyiszor hangoztatott és általánosan érzett igazsága feleslegessé tesz minden hosszabb feszegetést: a vita tárgyát most csak a kivitel módjaitól képezheti.

Nézetem szerint a „miként“ megoldásának egyetlen biztos módja: a növendékeknek önmunkásságra szoktatása. Képtelenség lenne ugyanis valami olyat kívánni az iskolától, hogy annak növendékei az élet által megkivánt összes értelmi és erkölcsi tökélyvel vértézve lépjenek ki kebeléből, oly formán, mint a mythoszi Minerva a Jupiter fejéből. Az emberi tehetségek tökélyre emel-

sére sokkal hatalmasabb iskola van a tanodánál, s ez az élet, a melynek sokszerű viszonyai vetik aztán próba alá és fejtik ki igazán a jellemet és értelmet. Ezért, ha az iskolai nevelés alól kikerült egyén képes gondolatainak önálló irányt adni; maga elé életcélt állítani, s ennek valósítására a maga törekvéseit önállóan és elvszerűleg intézni; végre, ha önképzését tovább folytatni képessége és akarata is van: akkor az iskolai nevelés megoldotta a maga feladatát; annyit tett, a minél többet tennie nem lehet.

Csak — fájdalom! — az a baj, hogy éppen ezt a feladatát nem oldja meg mindég; mert ez csak úgy lehetséges, ha növendékeit megelőzőleg önmunkásságra képesítette. Igen sok tanítónak tán egyetlen, de igen nagy hibája az, hogy soha sem engedi növendékét saját lábán járni, önerejének öntudatára ébredni. Ha a gyermek gondolkozni akar valamely tárgyról, már lelkes tanítója, vagy azért, mivel nincs elég bizalma a gyermek fejlődő tehetségében, vagy mivel tán nem tud uralkodni a maga fecsegő természetén: minduntalan ott van az utbaigazitással, az átkos járszalaggal; s így a midőn világosságot vél osztogatni, butaságot, bornirtságot terjeszt. Igen, mert így a gyermek természetesen soha sem lesz önerejének megpróbálására kényszerítve s a helyett, hogy a mint kellene, magának lenne tanítója, az oktatás szenvedőleges elfogadjává, satnyul és semmit sem ért meg, mert semminek sem is jár utána, magyarázat nélkül. Így áll be aztán a kellemetlenségeknek végtelen sora, a maga szomorú következményeivel. Az így vezetett gyermek, mihelyt magára hagyatják, a legkisebb akadály előtt meghátrál, s ennek folytán — önhibáján kívül — sem tud megfelelni kötelességének, a minnek aztán a lesz a következménye, hogy a büntetések, egy egész iskolai szakon át, jó formán alig szűnnek meg reá nézve. S talán ezzel a cél el leendő érve? . . . Ellenkezőleg; a gyermek utálattal fordul el a tudománytól, melyben élve soha, de kiint annyiszor talált; s ha a büntetéstől való félelméből és iszonyu erőlködéssel tán tud is valamit felmutatni egyszer-mászor, a míg az iskola falain belül van; de néhány év során már úgy jól lakik minden könyvvel, hogy a midőn az iskolát, e valóságos kintpadát falba rughatta, nincs kedve, de tehetsége sincs a munkára.

Szomorú kép, és még szomorubb az által, hogy ennek annyi élőpéldája van az életben! És sokszorosan szomoritobb az által, hogy egy ily lehangoló eredmény oly könnyen elhárítható, lényegtelen körülményben leli okát: a kishitűségben. Kétségbe vonjuk növendékeink azon lelki erejét, a minnek lételéről, ha egy kissé észlelni nem restelnénk, ezer meg ezer tény győzne meg. Mily ismerethalmazzal lépi át már a hat éves gyermek iskoláink

küszöbét! Pedig még egy néhány évvel előbb vajmi keveset tudott. S vajon ki volt eddigi tanítója?... Önönmaga. S ha így: miért akarjuk magunkra erőszakolni azon véleményt, hogy így tovább haladni képtelen?!...

Van egy eset, igaz, a mikor a gyermek — a legjobb akarat mellett is — könnyen megakad, s tovább hatolni nem tud, ha t. i. tantervünk helytelen elveken alapszik. De ha abban „az ismert-ről az ismeretlenre,“ „az egyszerűről az összetettre“-féle elv a lélek: akkor növendékünk leküzdhetlen akadályra bukanni nem fog. És ha így: mily elütő, és mennyivel megnyugtatóbb képet fog feltüntetni az előbb felmutatott érem másik lapja. Mily kedvvel halad előbbre és előbbre egy oly tanuló, ki mindennap erősödni érzi magát. Ha akadályra talál, nem retten vissza, bizik erejében és megküzd vele. Ha pedig ennyire ment: kezében van a kulcs az életboldogsághoz. Ily eljárással egyszersmind az iskolai nevelésnek fennebb körvonalozott feladata is betöltetett; a növendékek önmunkásságára való képesítésében pedig meg van az összetartó kapcsolás az iskola és élet közt, s nekünk meg a jutalmunk: a jól végzett munka édes érzete.

Kiss Sándor.

Hangok a szülői-ház köréből.

Hogyan lehet az iskolába járó gyermekeket az iskola pontos látogatásához szoktatni s az által a családot az iskolának megnyerni?

Általános az a hiedelem, hogy — különösen falusi községeinkben — az iskolába járó gyermekeket az iskola pontos látogatásához szoktatni s a szülőket legfontosabb kötelemük teljesítésére, t. i. gyermekeiknek pontos iskoláztatására rábírni, csak a népoktatási törvény szigorú alkalmazása által lehet.

Nözetem szerint az ilyen, a törvény szigorá által kényszerített, pontos iskolalátogatásnak nem igen nagy haszna van. Igaz ugyan, hogy a szülők a törvény szigorának alkalmazása által kényszerítve vannak legfontosabb szülői kötelemüknek, gyermekeik pontos iskoláztatásának teljesítésére s a büntetéstől való féltőkben el is küldik azokat az iskolába; de ezen eljárás által csak kevésbé lehet megközelíteni a célt s annyival kevésbé biztosíthatni a sikert. Mert így a családok undorral telvén el az iskola iránt, a kényszer eljárás érzetéből folyó gyűlöletüket a tanító személyére is átvisszik, sőt egyenesen ellene irányozzák s minden lehető alkalmat felhasználnak, csak hogy neki kellemetlenséget és bajt okozhassanak, s csak hogy életét minél jobban megkeseríthessék. Nem látják el p. o. gyermekeiket még a legegyszerűbb és a legszükségesebb taneszközökkel sem, s mégis a tanév végen sokat, igen sokat várnak az iskolától. Pedig, ha a család nem működik az iskolával kezét fogva egy célra, nem várhatja a sikert; mert eszköz nélkül a célt elérni s a sikert biztosítani, teljes lehetetlen a legszakértőbb és a legszorgalmasabb tanítóknak is.

A törvény szigorának alkalmazása által tehát az iskolába jára gyermekeket a pontos iskolalátogatáshoz szoktatni s az által a családot az iskolának megnyerni, már

csak az általam igen halványon ecsetelt egy okból sem tartom még jelen körülményeink között célszerűnek, minden kivihetősége mellett sem.

De hogyan lehet hát az iskolába járó gyermekeket az iskola pontos látogatásához szoktatni s az által a családot az iskolának megnyerni?

Határozottan merem állítani, hogy ez csak a tanító által eszközölhető.

De mi módon eszközölheti azt a tanító? Hiszen — mondják sokan — az ő kezében nincs semmi hatalom s állása sem oly magas rangú, hogy annak hatásától várhatók e fontos kérdés megoldását.

Bár mennyin is mondják ezt, én még is azt mondom, hogy egyedül nála és csak is az ő kezében van az a hatalom, az a talizmán, melylyel a családok szentélyébe bejuthat s azokat és azok bizalmát megnyerve, a legegyszerűbb és legtermészetesebb úton eszközölheti a pontos iskolalátogatást s a szülők által a népoktatási törvénynek tiszteletben tartását.

De vajon mik azok a kellékek, vagy tulajdonok, melyek a tanító kezében e hatalmat, vagy talizmánt képezhetik? E tanítói kellékek, vagy tulajdonok: a kellő szakavatottság, az őszinte, a szinlés nélküli egyszerűség, a rend és pontosság, párosulva ernyedetlen szorgalommal és lankadatlan buzgósággal s kellő társadalmi műveltséggel.

Az ezen tulajdonokkal bíró tanító a családi körökben mindig szívesen látott vendég; tanácsára, utasításaira készséggel hallgatnak s azon bizalomnál fogva, melylyel őt a családok kölcsönösen megajándékozzák, biztosan számíthat pártfogásukra minden oly ügyben, a melylyel az általa hiven szolgált közügynek, a nevelés ügyének szolgálatára lehetnek.

Az ilyen tanító nem szorul a törvény szigorára. Nem mert említett tulajdonainak birtokában már ő maga is elé hatalom és tekintély arra, hogy növengékeit a pontos iskolalátogatáshoz szoktassa s a családokat az iskolának megnyerje.

Igen, mert ő olyan, mint a drága kövekkel kirakott ékszer, melyet a családok ereklyeként becsülnék s tiszteletben tartanak.

De, hogy állításom valóságát annál könnyebben igazolhassam, bátor leszek az életből vett tapasztalataim egyékét, a melyről személyesen lehettem szerencsés meggyőződést szerezni, lehető hiven és röviden leírni s azt e lapnak általam nagyra becsült olvasóival közölni.

Még a népoktatási törvény keletkezése előtt pár évvel székegy községeink egyikében egy tekintélyes fizetéssel bíró, felekezeti iskolatanítói állomása megürülvén, az illető felekezeti egyházi hatóságnak tapintatos eljárása folytán sikerült egy jó hirben álló, kellő szakavatottsággal és társadalmi műveltséggel bíró pontos, rendszerető és ügybuzgó tanítót nyerni meg az említett állomásra, a ki ez új állomását az épen küszöbön levő új tanév elején azonnal el is foglalta.

Nagy volt a bizalom, melyet az illető egyház a megválasztott tanító személyéhez kötött; nagy volt a remény és várakozás, melylyel a minden tekintetben rendezetlen s egy félszázaddal visszamaradt iskolájának újjá alakításán csüngött.

S vajlon — idők folytán — vesztett-e az egyházközség e bizalmából, csalódott-e reményében és várakozásában? Eppen nem, mert a szorgalmas és tevékeny tanító azonnal hivatásának teljesítéséhez fogott s megkezdte az iskola újjáalakítását.

Egyelőre kissé bajjal ment ez ugyan, mert mindnyájon ragaszkodánk a régi, a megszokott, iskolai rendhez;

igen a meglevő és a megboldogult, öreg tanító-bácsi által célszerűnek tartott, négy lábon álló, fa-gerendákból készített és iskolai padoknak csúfolt bútorokhoz s az egyetlen egy, kis fekete táblából álló iskolai szerelvényhez; szóval: mi az újításoknak nem nagy barátai valánk.

Hát még, ha elmondanám! . . . De minthogy megtörtént, már csak ezt is elmondom, pedig kissé még most is pirulok rajta, a mikor rá gondolkok. Azon pirulok, hogy minden megismerkedés nélkül már előre is azt hívők, hogy a megboldogult, öreg tanító-bácsinál tisztességesebben öltözködő, új tanító bizonyosan büszke ember s így bizonyára sem mi nem fogjuk jól találni magunkat vele, sem ő nem fogja jól találni magát velünk és köztünk.

Ezek s több ezekhez hasonló kellemetlenségek azonban nem lankaszták őt nemes törekvéseiben. Csakbamar felismerte a baj okait, mint a valódi orvos, s azonnal hozzá fogott a gyógykezeléshez, még pedig a legegyszerűbb és legtermészetesebb szerekkel. Először is ugynevezett consistorialis gyűlésünkön jelent meg, hol hivatalánál fogva neki is meg kelle jelennie s ott nyájas és illedelmes modorrával minket annyira kigyógyított szédelő lelki betegségeinkből, hogy kénytelenek valánk bevallani, hogy helytelen és igazságtalan véleménnyel voltunk eddig föléle.

Bizony, a társadalmi műveltség egyik legszebb tulajdona a tanítónak!

S e tulajdon a mi emberünkben nem kis mértékben volt meg; s ezért és mert az a hang, az a bizalom, a melylyel az iskola célszerű berendezése és gyermekeink okserű neveltetése érdekében hozzánk fordult, oly őszinte volt és az ügy iránt oly melegen érdeklődő kebelből fakadott, hogy annak lángja minket is tette gyulasztott: elhatároztuk magunkban, hogy nemes törekvéseiben őszinte, jó akarral támogoljuk.

Csakhamar ezután, az iskolai év kezdetének szokásos kihirdetése után, a rendes tanítás november 1-én kezdetét vette. A régi iskolai rend és tanítás egészen megváltozott, sőt az ódonszerű, iskolai bútorok és szerelvények is, mint haszna-vehetlenek, más világba költöztek.

Minden iskolai növendék reggel fél nyolcz óraker, dél után fél kettőker örömmel sietett az iskolába, hogy a számára kimutatott helyet ott elfoglalhassa, mert csakhamar meggyőződött arról, hogy őt ott egy nyájas és barátságos tanító-bácsi várja; s a nyájas és tapintatos tanító bánásmód, a világos és megható előadás annyira lekötő figyelmeket, hogy eszökbe sem jutott az édesanyjai tűzhely. Nem, mert mindig velők volt a bizalmas tanító-bácsi; ő volt az, ki az iskola küszöbén nyájasan fogadta s ki nekik délelőtt 11 óraker és délután 4 óraker „Istenhozzád“-ot mondott. Ennek következtében, az iskolában való étkezés is teljesen kimaradt s e volt az, miáltal a szülők osztatlan bizalmát és szeretetét a tanító legelőbb kiérdemelte. Az iskolai növendékek koruk és képzettségük szerint különböző osztályokba osztatván be, a szorgalmas és pontos iskolalátogatás mellett a szakértelemmel vezetett nevelés és oktatás által oly ügyes és értelmes gyermekekékké fejlődtek, hogy a rendes, évi közvizsgálat alkalmával nem tudtuk, melyiket hallgassuk nagyobb lelki örömmel a különböző korosztályok közül.

Az írva-olvasás, ütenyírás, a melyen mi — székeley szülék — leginkább bámulánk, a beszéd- és értelem gyakorlatok, a helyes olvasás és anyanyelv, a számtannak oly módon való tanítása, a milyenre e lap is adott már utmutatást; a földrajz s ezzel kapcsolatosan az állat-, növény- és ásvány-ország ismertetése s a vallásos énekeknek és népi-iskolai daloknak megható és lelket emelő éneklése bennünket annyira meghatott és elragadott, hogy egymásnak szé-

gyennel kelle bevallanunk: „Vétkeztünk, midőn ez embert gondolatban is megbántottuk.“

A kezdeményezésnek ezen első éve, melyet röviden és vázlatosan leírek, s iskolaügyünknek azután való folytonos emelkedése eléggé bizonyítja, hogy a gyermekeket a pontos iskolalátogatáshoz szoktatni s a családokat az iskolának megnyerni, nem a törvény szigorának alkalmazása, hanem a tanító által lehet. Nagyon örülnék, ha a tekintetes szerkesztő ur igénytelen nézeteimet helyeselve, az általam felvett kérdésre vonatkozó észrevételeimet becses lapjában közzétenni sziveskednék.*)

Köpecsi Benedek,
székely szülő.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK.

A bánffy-hunyad-vidéki tanítói fiók kör f. évi július hó 15-én B.-Hunyadon tartotta meg ez évi utolsó gyűlését.

Elnök: Gagyí Sámuel; jegyzők: Bihary István és Szentgyörgyi Lajos.

1. Az elnök üdvözli a megjelent tagokat, de egyszersmind sajnálatát fejezi ki a fölött, hogy a vidéki tanítók oly kevés számmal vannak képviselve; s miután kirtartásra s higgadt tanácskozásra buzdít: a gyűlést megnyitja.

2. Bihary István jegyző, felolvassa a mult ülés jegyzőkönyvét, a mely egy pár észrevétel s helyreigazítás után hitelesítették.

A jegyzőkönyvre tett megjegyzések azonban heves szóharczra adtak alkalmat. A megjelent tagok egy része igen terjedelmesnek s tulságosan szabad szelleműnek találja s kívánja, hogy az ezutánra szűkebb korlátok közé szoríttassék; a másik rész a részletes jegyzőkönyvet, mely a gyűlésnek nem csak a vázát, hanem híven színezett képét állítja az olvasó elé, föléje helyezi az általánosan szerkesztettnek s óhajtja, hogy az az eddigi alakját tartsa meg.

Ezen — pro és contra — nézetek után tiszteletes Ignác Károly ur és Csoma Péter tagtárs, indítványozzák: Ezutánra — az eshető zavarok kikerülése érdekében — szerkesztessék két jegyzőkönyv. Egyik legyen vázlatos s a tárgy felvételén kívül csak is arra, a mi földolog, az-az csak is az onuciatiókra legyen tekintettel; másik legyen részletesebb s ez különösen a bírálatra fektesse a fősúlyt. Az első a szaklapokban is közzétehető; a második a kör levéltárában őriztetik meg.

A kör ez indítványt Bács György tagtársunk azon módosításával fogadja el, hogy közkívánatra az érdekesebb és tanulságosabb bírálati jegyzőkönyvek is közzé tehetők.

A kör megbizásából Szentgyörgyi Lajos szerkeszti az első, Bihary István a másodikat.

3. Az elnök felolvassa a kolozs-dobokamegyei néptanítók egylete központi választmányának átiratát, a melyben a választmány helyesli az iskola-vizsgáló bizottságok kiküldését, azon megjegyzéssel és utasítással, hogy azok a népoktatási törvény kívánalmaitul ne lépjenek s csupán azt vegyék szigorú tekintetbe, hogy az iskola egészséges helyen épült-e, a tantermek föl vannak-e szerelve a szükséges taneszközökkel és iskolai bútorokkal, gyakorlatban van-e a törvény iskola kötelezettségre célzó szakasza, el-

*) Teljes készséggel adtunk tért e még a mult hó eiején beküldött közleménynek, s örülünk, hogy ezzel lapunknak ez új rovatát is megnyithattuk. Reméljük, hogy — az adott példa után — a t. szülék és családok köréből is többen keresik fel már ezután lapunkat, közérdekű tapasztalataik és felszólalásaik közzététele, vagy a végezt, hogy alkalmilag fölmerülhető kételyeikre, vagy aggodalmaikra felvilágosítást kérjenek.
A szerk.

éretik-e a tancél, mennyi az iskolakötelesek száma, stb. Tudomásul vétetett.

4. Elnök szintén felolvassa Sántha Istvánnak körünkhöz intézett levelét, melyben kijelenti, hogy körünknek többé nem tagja s ezért az ígért mintatanítást sem tartja meg. — Sajnálattal (!) vétetett tudomásul.

5. Következtek a mintatanítások és azoknak megbi-rálása. Gagyí Sámuel mintatanítást tart a rajzból a II-i osztály előtt; Székely Ilona a számtanból a IV-ik oszktálya előtt.

Mind kettő, egy pár lényegtelen megjegyzés után, valódi mintatanításnak s „teljesen sikerült“-nek ítéltetett.

6. Szentgyörgyi Lajos értekezik a vizsg. bizottságteendőiről s ezzel kapcsolatban a következő tervezeti javaslatát olvassa fel:

Tétessék kötelességévé a vizsg. bizottságnak megvizsgálni:

a) hogy az iskolaépület a népokt. törvény értelmében egészséges helyen van-e;

b) a tantermek fel vannak-e szerelve a szükséges taneszközökkel és iskolai butorzattal;

c) van-e az iskolának alap-vagyona s ha ennek nincs, van-e az egyháznak vagy községnek;

d) mennyit fordít az egyház, vagy a község az iskola anyagi életére és a tanító díjazására;

e) van-e az iskolának külön gyümölcsfa-iskolája; veteményes és virágos kertje;

f) mennyi az isk. kötelesek száma;

g) gyakorlatban van-e a törvény isk. kötelezettségre vonatkozó szakasza;

h) van-e a községben iskolai- és nép-könyvtár;

i) milyen a tanító módszertani eljárása: 1) a kezdők felszoktatásánál, 2) a tantárgyak kezelésénél és a 3) vizsgaadásnál. Kéressék fel továbbá a vizsg. bizottság

j) arra, hogy a beteges állapotban sinlődő iskolák javítása eszközeiről lelkiismeretesen gondoskodják s hogy

k) körutját évenként háromszor megtéve: a szerzett tapasztalatokat a javító eszközök javaslatbáhozatalával együtt, a legközelebbi köri értekezlet elé terjessze.

Ezen tervezeti javaslatnak csakis azon pontjai fogadtattak el, a melyek a központi választmány utasító átiratában is hangsúlyoztattak.

S itt végződött fiók-körünk ez évi utolsó működése.

A jövő gyűlés helyéül ismét B.-Hunyad tüzetett ki; tárgyai: mintatanítások Gagyí Sámuel és Nagy Benedek által, paedagogiai értekezés Székely Ilona által s egyéb eshetőleg felmerülő keblí ügyek elintézése.

Közli:

Szentgyörgyi Lajos,

köri jegyző.

T Á R C S

A balaton-füredi szeretetház.*)

Közel öt éve hallunk róla s bizony — kivált itt a távolban — még sem sokat tudunk arról, hogy mi voltaképpen az a szeretetház.

Annyit elárultak már a hírlapi közlések is, hogy árva gyermekeket vesznek föl ez intézetbe. Tehát: árvaház, — gondoltuk magunkban. Nő, ez még nem valami nevezetes dolog, hiszen van már — istennek hála — nálunk is ilyen itt-ott s nem kell a Balaton partjára fáradoznunk azért, hogy egy efféle megismerjünk. Abban is megnyugodtunk könnyen, hogy miért neveztek el „szeretetház“-nak. Hát biz azt azért — gondoltuk — mert az ember-szeretet hozta létre. Egyébiránt nevezhették volna biz azt ezért egyszerűen csak „árvaháznak“ is, de hát hadd teljék kedvük a névben azoknak, a kik alapították, s nevezék intézetüket úgy, a hogy akarják.

Ezek s ehhez hasonló gondolatok után aztán nem is beszéltünk többet arról az intézetről. Minek is? . . . Hiszen a fogalom tisztázva van! . . .

Magam is azt hittem, hogy helyes fogalommal bírok a b.-füredi szeretetházról, a midőn azt egy jól berendezett, azaz elégséges kényelmet, jó táplálékot és helyes irányu-olttatást nyújtó árvaháznak képzeltem. Hanem pár évvel ezelőtt a szerencsés véletlen a bécsi világiállításon összeho-

*) Melegen ajánljuk e közleményt a hazai nőegyletek, s ezek közül különösen azoknak a figyelmébe, a melyek árvaházat tartanak fenn vagy ilyenek létrehozásán fáradoznak. A szerk.

zott Weber Ede úrral, a kérdéses intézet igazgatójával, a kit az intézet megalapítója — Molnár Aladár úr — telepített át Svájc-ból a Balaton partjára. Megismerkedtünk, beszélgettünk s néhány napi együttlét után gyanítani kezdém, hogy az a szeretetház még sem afféle simplex árvaház, mint a milyennek én képzeltem. Gyanítani kezdém ezt már Weber úr praktikus irányu nézeteiből, s eredeti gondolkodás módjának egyszerű megismerése után is. Ettől az időtől fogva nem volt nyugtom; föltettem magamban, hogy mihelyt lehet, meglátogatom a b.-füredi szeretetházat. Persze, nálunk — tanítóknál — az efféle lehetőség nem olyan könnyen áll be. Kolozsvár messze van B.-Füredtől, aztán a „picula“ nálam is sok mindenfélére szükséges, s így történt, hogy két álló esztendeig kellett várakoznom e lehetőség bekövetkezésére. De legalább e folyó évi július hava vége felé csak útra kelhettem s ez utamban megnéztem a b.-füredi szeretetházat is. Meg úgy, hogy öt napot töltöttem ott s most csak azt bánom, hogy miért nem töltöttem tiz, vagy tizenöt napot is e kedves helyen.

Láttam ugyan én már elég sok tanulságos tan-és nevelőintézetet itthon is, meg a külföldön is, de azért alig hiszem, hogy valahol gyakorlatiasabb irányu eljárást láttam volna mint ott. Pedig hát nincs ott valami cifra dolog, annyira nincs, hogy a külső cicomát, a mutatós dolgokat kedvelők ámulva kérdenék: ugyan mi isten csodáját nézhet ott az ember teljes öt napig? Én pedig azt mondom erre, hogy nemcsak látni való, de eltanulni való is van ott annyi, hogy akár egy esztendeig tanulgat-hat ott az, a ki igazán akar tanulni.

De hogy az elején kezdjem, hát mindenekelőtt ki kell jelentenem, hogy tévedtem, a midőn azt hittem, hogy ezt az intézetet csak azért nevezik „szeretetháznak“, mert az ember-szeretet hozta létre. Hiszen nevezhetnék ezért is, de még inkább megérdemli szerintem ez intézet azt a nevet azért, mert a szegény, elhagyott árva növendékekkel megszeretteti az otthont, megszeretteti az életet.

„Ugy e hát valami afféle árvaház, a hol kényelemben nevelik s tyukkal, kalácsossal tartják az árvákat?“ — gondolja tán erre egyik vagy másik t. olvasóm. Csalódik, kérem; mert éppen ebben különbözik ezen intézet egyéb árvaházaktól leginkább, hogy növendékeinek nem a jelenéért, hanem azok jövőjéért hoz áldozatokat; s nem az által akarja velők megszerettetni az életet, hogy ellátja őket pillanatnyi kényelemmel s jóléttel addig, a míg az intézet falai közt vannak; hanem az által, hogy elválhatatlan utitársul adja nekik a munkára való hajlamot és képességet, ezt tartván maga előtt vezérelvül: a ki dolgozni szeret és tud, az szeretni fogja az életet is.

Ezzel szemben a mi árvaházaink a humanisztikus szempontból talán megengedhető, de nevelési szempontból elítélendő ezen axiómára támaszkodnak: töröljük le az árvák könyeit, adjunk nekik mindent, a mit a sors anyagilag tőlök megtagadott: kényelmet, pihenést, játékszereket, keneteljes intéseket, vigasztaló szavakat. Nő aztán még adjunk egy kis munkaszerű foglalkozást is, hogy nagyon épen meg ne unják magokat. Azzal nem sokat gondolunk, hogy a mikor ezek az árvák — 12—14 éves korukban — kilépnek az árvaházból, egyszerre és egyenesen arra lesznek utalva, hogy arcuk verejtékével keressék meg mindennapi kenyerüket, hogy majd künn — ez életben — nélkülözni fognak ők is igen sokat, de élvezni csak vajmi keveset. Mi kiragadjuk a szegényt, a nyomorultat az ő körülményei közül, hogy néhány évig dédelgessük, elkényesztessük s azután átadjuk rendre-rendre a rideg életnek, hogy legyen, ha tetszik, cse-léd, vagy épen napszámos. Egyébiránt még e se lenne nagy baj; de baj az, hogy a míg az árvaházban volt növendékünk, ott megszokta a könnyű, a testi munkától csaknem egyáltalában ment, sőt néha talán épen tevéketlen életet; megszokta, hogy mások gondoskodjanak róla, hogy mások lóssanak-fussanak táplálékáért, ruházataért s ő csak a kezét nyujtsa ki azok után, a miket a „jóbácsikák és jó nénikék“ számára hangya-szorgalommal öszszehordottak.

De csóda-e, hogy ha mindezt megszokta, elégedetlen lesz azon helyzettel, melyet az életben talál s mely a legtöbb esetben a folytonos munkának, folytonos küzdésnek és folytonos nélkülözéseknek hosszú láncolata? Sőt csóda-e, hogy így aztán az elkényesztetett árvából elégedetlen, dologtalan, követelő, s magán segíteni nem képes szerencsétlen árva lesz az életben is.

A b-füredi szeretetház nem így neveli az árvákat. Itt e jelszóval: „Segíts magadon s az isten is megsegít!“ indítják meg már az első naptól kezdve a ma befogadott árva nevelését, a kinek már az első naptól kezdve — ép-

pen mint künn az életben — ugyancsak kell izzadnia és fáradnia a munkában, hogy kenyerét megkereshesse, vagy legalább megérdemelje. Itt semmit sem nyújt a sokszor megpirító, a sok esetben demoralizáló irgalom; hanem itt mindent az ő saját munkájával keres meg az árva, a ki midőn estve fáradtan hajtja le fejét álmra, nyugodtan mondhatja magáról: a mit ma megettem, saját munkámmal kerestem.

„De miféle szeretetház az olyan, a mely annyira kinozza a falai közé befogadott szegény, szerencsétlen árvákat?“ — kérdehetik olvasóink közül a gyengébb szívűek. A következőkből úgy hiszem, nagyjából legalább megismerhetik, hogy miféle: mert ezekben az intézet növendékei foglalkozását az azok házi és életrendjét fogom röviden vázolni.

Van az intézetnek elég terjedelmes földbirtoka, szőlője és kertje, melyek arra valók, hogy az árvák a mezei gazdaság minden ágában gyakorolják magokat és pedig ok-szerűleg. Itt ők szántanak, vetnek, kaszálnak, ültetnek, ol-tanak, szemzenek, s öröm nézni, hogy milyen jókedvvel és kitarással végzik a korukhoz és képességükhöz arányosítva kiszabott munkát. Így természetik ők magok a buzát, a melyből mindennapi kenyerök lesz. De, hogy meglegyen a mindennapi kenyér, még egy munkát kell végezniök: meg is kell sütniök a kenyeret. E 10—12 éves fiúk magok végzik mindazt a munkát, a mi a kenyér elkészítésénél előfordul, és hogy izletes kenyeret tudnak készíteni, erről már magam is tanuskodhatom, mert joizü falatokat ettem a süttökből.

Tán nem szükség mondanom sem, hogy ha már a mindennapi kenyér előállítása is a növendékek dolga, hát bizony akkor a ruházat előállítása is — crejúkhöz és ké-pességükhöz mérten — szintén az ők munkájuk, s csak annyi segítséget nyernek s csak annyit kapnak ingyen ahoz, a mennyi épen okvetlenül szükséges.

Sőt tanulnak és végeznek ők olyan házi-munkákat is, a melyek által még pénzt is szereshetnek. Ilyenek: a különböző szalma-munkák s kefék készítése, faragó munka által különböző eszközök előállítása, stb. Ezen készítmények eladására az igazgatóság Budapesten és B.-Füreden raktá-rokat szervezett, s az eladott készítmény ára — az anyag árának levonásával — az illető növendéké. Ezzel aztán rendelkezhetik már az intézetben is mindenik: elköltheti cse-megére, ha akarja, vagy vehet vele magának, a mire szüksége van. Szóval itt igyekeznek a pénzzel való bánás tekintetében is önállóságra segíteni a növendéket. Persze, a jó tanács, alkalmi intés megadatik, de kényszer nincs. S mégis alig van eset rá, hogy vagy egy növendék a pénzét haszontalanságra költené, hanem megtakarítja szépen, mert hiszen munka által jutott hozzá s így már tudja a pénz be-csét. Itt aztán igazán helyén van a nagy hü-hóval fölkapott i s kolai takarékpénztár.

A mekkora gondot fordítanak a munka által a test edzésére, épen oly gond van fordítva a szellemi tehetség fejlesztésére is. Az intézetben a törvénynek megfelelő hat osztályu elemi-iskola áll fön, akként, hogy két-két osztályt tanít egy-egy tanító. És e munkában kitartó, ügyes gyermekek ügyesek és kitartók ám a szellemi képességek el-sajátításában is. Pedig hát itt nem szoktak nyilvános vizsgálatokat tartani, melyeken a jól praeparált gyermekek dicsőséget arathatnak. Itt kezdettől fogva az az elv az irányadó, hogy a mit a növendék tanul, azt a maga hasznára tanulja; s így nincs szükség arra, hogy extra meg is dicsérjék a közönség előtt azért, mert sziveskedett jól tanulni. A tanulás által szerzett többnemü ügyességük és ismereteik sorából csak egyet említek meg. Ez az ének-lésben való jártasságuk, a mi kiválóan megjelent. Ezek a

fél vad állapotban ide került gyermekek, az igazgató vezetése alatt, oly gyönyörű quartettek vágna, hogy az ember napestig is elhallgatná. Hát még a hangtalálásban való ügyességük! Na e már igazán meglepő.*)

„De hát ezek a szegény fiuk soha sem játszhatnak?” — kérdi tán az olvasó. Dehogy nem; az intézet ügyesen egybeállított foglalkozási rendje erre is elégséges időt enged. Van idő a szabad-játéokra, a torna-játékokra, sőt még katonásdi játékokra is, a melyet a saját maguk által készített fa-puskákkal ugyancsak ügyesen játszanak ezek a kis vitézek, a kik télen is fűtetlen szobában alusznak, koronként gyalog hosszabb vagy rövidebb kirándulásokat tesznek a vidékre, sőt vasárnaponként néha a b.-füredi színházat is meglátogatják.

Lényegesen különbözik még ezen intézet egyéb árvaházaktól az u. n. család-rendszer által, a mely Péstalozzi árvaházának rendszerén alapszik. Az összes növendékek ugyanis csoportokra vannak osztva s mindenik csoport egy családot képez. Az egy családhoz tartozók együtt laknak, ugyanazon teremben hálóznak s van közös családi pénztáruk. Mindenik családban az apa helyét a család-tanító foglalja el. Ez együtt lakik, együtt étkezik s együtt dolgozik családja tagjaival, szóval: folyton-folyvást velök van, velök még éjjel is, s így minden alkalmas pillanatot felhasznál a nevelői hatás gyakorlására. Szakembereknek nem szükség magyaráznom, hogy a család-tanítók kétségkívül önfeláldozó, de valóban apostoli munkássága milyen jótékony eredményeket hozott létre itt a nevelésben. Jelenleg van ez intézetben 60 növendék, a kik három családot képeznek.

Sokat irtam már is, s még is még csak keveset ezen valóban kitűnő intézetről. De már be kell fejeznem rövid ismertetésemet, s ezt teszem azon őszinte óhajts kifejezésével: vajha a szeretetházak hazánkban minél gyorsabban elterjednének s vajha itt az erdélyi részekben is állíthatnák föl legalább egy ilyen intézetet, a melynek mintájára aztán a már létező árvaházak is átalakíthatók lennének. Igaz ugyan, hogy nekünk nincs olyan buzgó emberünk, mint Molnár Aladár, a ki a b.-füredi szeretetházat — a maga részéről is nagymérvű áldozatokkal — mondhatni a semmiből hozta létre, s nincs e téren szakavatott Weberünk; de sokaknak buzgalma és szilárd akarata még is létrehozhatja Erdélyben is legalább egy ily intézetet. Kiválon ajánlom ezen eszmét a derék székely nép, különösen a székely-földön működő buzgó szakemberek és nevelésügybarátok figyelmébe. Meg vagyok győződve arról, hogy a Székely-földön egy ily intézetnek föllállítása által igen-igen sokat lehetne tenni a székely házi-ipar emelése érdekében is.

Szabó Endre.

Vegyesek.

— Városunk képviselő bizottsága a múlt hó 27-én tartott ülésében több tanügyi kérdésben hozott fontos határozatokat. Ezek 1-seje szerint a városunkban felállítandó első községi népiskola még e f. év október havában meg fog nyitni, ha annak számára — ideiglenesen legalább bérlet útján — alkalmas helyiséget lehet az illető (a felekalji) városrészben találni. Továbbá kimondatott, hogy egy felsőbb leányiskolának mielőbbi beállítását a képviselet is szük-

*) Megjegyzem, hogy az éneket itt Weber J. rendszere nyomán tanítják, azon rendszer szerint, a melyet Sándor D. és Horváth Gy. sz.-keresztúri tanárok közelebb megjelent művekben hozzánk is átültettek. Az eredmény ezzel sokkal szembetűnőbb és több realis becsesl bíró mint az, a mely a Bartalus-féle módszer alkalmazása mellett elérhető.

Sz. E.

ségesnek látja s ezért az iskolaszék által annak számára kidolgozott tan- és költségtervet — ismertetés végett — kinyomatja s egyszersmind megbizja a város nagybbszerű szükségseinek fedezésére megkívánható kölcsön felvételére kiküldött bizottságot, hogy ez intézményt is vegye be azon reformok sorába, a melyeket a város e kölcsönből létesíteni akar. Végül teljes egy akarrattal elhatározatott, hogy a városi polgári iskola, mint a mely jelen szervezetében városunk szükségének meg nem felelhet, az állammal kötendő egyezés útján, teljes főreál-tanodává alakíttassék s az állami, ilynemű intézettel minden tekintetében egyrangúvá tétessék. Ez átalakításra a kötendő egyezés előzetes pontozatai is megállítottak, s ezekben — az iskolaszék egy emlékirata mellett — oly méltányos ajánlat fog, rövid időn, a kormány elé terjesztetni, hogy kételkedni sem mérünk azon, hogy ez azt kétséggel fogadja el s így — a legalkalmasabb központi helyen — megadja végre Erdélynek is a rég ohajtott, 2-ik állami főreáltanodát. — Ugy legyen; mert méltányos, igazságos és szükséges, hogy így legyen!

— Vettük s melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe a következő előfizetésre szólító felhívást. „Fali táblák a z elemi rajztanításhoz. Rajzolta Felméri Mózes. A használatukhoz szolgáló vezérfonalat irták Kozma Ferenc és Felméri Mózes, állami tanítóképezdei tanárok. Székely-Keresztúron, 1875.” A fönnebbi cím alatt ezelőtt több mint fél-évvvel, a n. ml. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz egy munkálatot terjesztettünk fel. Miniszter ur ő nagymáltósága figyelmére méltatván, kiadta azt szakértő megvizsgálásra a fővárosi várbeli rajztanoda igazgatójának, Rostagni Achiles urnak. Az innen nyert vélemény alapján ő excellenciája f. évi 5065. szám alatt arról kegyeskedik értesíteni: „hogy említett rajztáblák szakértő bírálat után, népiskolai használatra célszerűeknek találtatván, ha azok megfelelő minőségben fognak kiadatni, s kiadás után egy példányban bemutattatni, kész, azokat a használható népiskolai taneszközök közé tartozókul hivatalosan megjelölni.” Ennek, valamint más szakértők biztatásainak alapján, s több felől jött tudakozódások következtében, elhatároztuk magunkat a munkának saját költségünkre leendő kiadására. Az egész munka áll 20 darab fali táblából, melyek nagyságukra nézve az olvasó fali táblákhoz hasonlítanak; 11 darab kemény papírból vágott rajzalakból és vezérfonalból, melynek alapján azok is megvalósíthatják e táblákon előtűntetett tervet, kik a rajztanításban nem elég gyakorlottak. A kiállítás csinjáról Stein János jó hírű egyetemi nyomdája (Kolozsvárt) áll jól. E tervünk szerinti rajztanítás kezdődik a ponthálózat (stigmographiai) rajzolással. Ez 10 táblán van keresztül vive úgy, hogy először jönnek az egyenes vonalok és az ezekből képezhető alakok; végül, az egyenes és görbe vonalokból együttesen képezhető alakok. A második 10 tábla a szabad kézi rajzot foglalja magában, az előbb jelzett menettel. Az alakok megválasztásánál, melyek száma 150-re megy, kiváló gond fordított a természetben való szemléletőségre. E munka első sorban, igaz, hogy népiskolák számára készült, de használható minden tanintézetben kivétel nélkül, a hol elemi rajztanítással foglalkoznak. Bizalommal fordulunk tehát az érdeklétt intézetek vezetőihez, hogy előfizetéseikkel megkönnyíteni sziveskedjenek vállalatunk sikerültét. Előfizetést 5 forintjával október 1-éig elfogad Felméri Mózes Székely-Keresztúron. Bolti ára 6 frt lesz. Gyűjtőknek 12 egyszerre beküldött előfizetésre egy tisztelet-példánnyal szolgálunk. A mű folyó évi október elején fog megjelenni. Székely-Keresztúr, aug. 9-én, 1875. Kozma Ferenc, tanító-képezdei igazgató. Felméri Mózes, tanító-képezdei rajztanár.

Felelős szerkesztő: VÁRADI KÁROLY.